

ENTRE SETMANA

MANUEL CUYÀS

L'assassí de nord enllà

Com és sabut, a *Assaig de càntic en el temple*, Salvador Espriu després de manifestar-se cansat de la seva “covarda, vella tan salvatge terra” exposa la voluntat d’allunyar-se’n “nord enllà” amb aquestes paraules: “on diuen que la gent és neta i noble, culta, rica, lliure, desvetllada i feliç”. La paraula clau és “diuen”. Espriu no havia anat personalment a comprovar la noblesa, la netedat, la riquesa, la llibertat o el desvetllament dels nòrdics. En tenia només referències. Li ho havien dit. La veritat és que en aquella època a tots ens van arribar notícies semblants dels països del nord, entenent per “nord” de França en amunt però concentrant-ho sobretot a Suècia, a Noruega, a Finlàndia. Jordi Pujol ens havia dit coses molt estimulants de Suècia. Potser Espriu, amb el seu “diuen” es referia a confidències que li havia fet el futur president de la Generalitat. S’hauria d’investigar. També hi havia gent en aquella època que situava l’ideal de netedat, noblesa i cultura als països de l’Est, però avui deixarem aquesta gent tranquil·la. Posats a parlar de desenganys, de mites i murs que cauen, de coses que no són i potser no han estat mai, ens limitarem a parlar del “nord enllà”.

Acabo de llegir *L’assassí del làser* la novel·la de Gellert Tamas (molt

ben traduïda per Meritxell Salvany), publicada per La Campana. He dit “novel·la” perquè ho sembla i té un eco de les narracions policials estremidores que de Suècia últimament ens arriben, però la veritat és que ens trobem davant una rigorosa enquesta periodística sobre un assassí en sèrie que va actuar durant els anys noranta –sobretot al 1992, quan aquí celebràvem els Jocs Olímpics– pels carrers d’Estocolm i altres ciutats sueques. El mòbil? La xenofòbia. L’assassí només ataca immigrants de cara o cabells foscos, i això que ell és d’origen forà i es tenyeix els cabells. Em diran: un boig. Em diran: una flor no fa estiu. No, una flor no fa estiu però és que la Suècia que Tamas ens presenta és un jardí sencer de xenòfobs, racistes i gent violenta. L’assassí en sèrie dispara i mata perquè se sent emparat per partits polítics que en aquell moment, com ara, abonaven les seves mateixes tesis i per partits democràtics que no van saber reaccionar a temps per frenar l’escalada d’odi a les persones que són diferents, sinó que encara es van deixar arrossegar per la temperatura racista ambiental. L’assassí del làser també pot anar desapareixent i assaltant bancs amb tranquil·litat perquè s’aprofita d’una policia que arriba a fer riure de tan incompetent com és. Pensem que es tracta de la mateixa

policia que llavors, als noranta, ja anava de corcoll per descobrir l’assassí d’Olof Palme i que encara és l’hora que hagi obtingut resultats plausibles i creïbles en aquest afer.

Em fa l’efecte que Espriu va ser la víctima principal d’una general aixecada de camisa.

L’any 1988 es va estrenar una pel·lícula finlandesa del director Aki Kaurismäki que es titulava *Ariel*. No en recordo amb precisió l’argument però explicava la història d’un miner sense feina que després de ser acusat per la policia d’un assassinat que no ha comès deambula per una Finlàndia nocturna i tènica que sembla només poblada de borratxos, assassins i gent que busca brega. El protagonista només té un objectiu: fugir del país. Un vaixell que es diu *Ariel* i que dóna títol a la pel·lícula és l’únic vehicle que el pot conduir al paradís que somia. Quin és el paradís somiat pel jove finès? No es pot trobar situat “nord enllà” perquè més al nord de Finlàndia més aviat hi ha poca cosa. Si no han vist la pel·lícula, agafin-se fort: el paradís de gent neta, culta, lliure, desvetllada i feliç on el vaixell *Ariel* condueix és Mèxic.

Diuen que els únics paradisos són els perduts. No: són els que ens imaginem. Espriu ja ho intuïa quan acabava dient amb resignació: “però no he de seguir mai el meu somni”. *